

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XIX.

V Ljubljani 2. prosenca 1866.

List 2.

Sola.

Učite ljudstvo, stavite šole! — Ta glas doni današnje dni po vsem omikanem svtu; celo po Rusovskem in Turškem se je jel razlegati, kakor pravijo novine. Mnogo ljudi stavi vse zaupanje v šolo, pričakuje zlato sreče in nebeške zadovoljnosti vsih zemeljskih prebivavcev edino le od šole. Drugi pa ravno šolo merzē, pisano gledajo, se spridenja ljudstva od nje bojē in zato dostikrat zavirajo z besedo in djanjem napravo šole. Kdo ima tedaj prav? Naslednji stavki želē pripravljati odgovor temu o naši dobi toliko važnemu in preimennitnemu vprašanju.

A. Šola brez blaženja serca ni sreča človeštvu.

Omikani svet dandanes pogosto misli, šola je že dobra ali še celo izverstna, samo da budi in mika dušne zmožnosti, bistri in jasni um, krepī pamet in spomin, da polni glavo z raznimi učenostmi, vedami in umetnijami ter lika zunanje vedenje, pa gotovo in srečno vodi do zaželenega kruha. Za pravo omiko in boljšanje serca, to je, za keršansko izrejo se „posvetna“ olikanost ne briga dosti; diši jej ljubi kruhek vse boljše ko pošteno keršansko življenje. Najdejo se, ki bi jim naj ljubši bilo, da bi se Cerkev čisto ločila od šol, ter se uboga mladina le samo v posvetnih vedah vadila, le samo za ta svet, kakor se n. pr. volič vadi, da zna voziti, dokler ga v mesnico ne peljejo. Take šole, ki se ravnajo po teh mislih in zato zanemarjajo ali celo opušajo keršansko izrejo in boljšanje serca, so zgolj suhe učilnice, ker one mladino samo učē; gojē in zrejajo je pa ne. So li take učilnice koristne človeštvu? Nikakor ne, včasih so mu še celo škodljive — dostikrat prava kuga!

Za Boga! jezik kaj si izbleknil!? Gorjē tebi za tako prederznost! Ukleti te bodo zavolj vnebovpijoče pregrehe zoper navadno mnenje sveta, da boš oterpnel in oderven ležal za zobmi, ter ne boš mogel več psovati zlatega teleta današnje omike, kakor se mnogoterno po svetu nahaja in s silo vriva. Le urno, brez pomude se oboroži zoper to ukletje ter dokaži, da je res, kar terdiš. To čem tudi po svojih močēh storiti.

Dušne zmožnosti se morajo pri človeku buditi in mikati, bistriti, jasnititi in krepčati, sicer ostane reven bedak in glupec, ni za nobeno rabo, ne more si oskerbovati ne potrebnega živeža ne obleke, je tedaj večji revež kakor vsaka neumna živalica, kateri sam Bog opravo in odejo preskerbuje in mizo pogrinja. Ako pa se samo dušne zmožnosti bistrē brez boljšanja serca, brez keršanske izreje, je učenec še večji revež kakor bedak in glupec, ker mora postati hudobnež, prava človeška zver. Godi se pa to tako-le:

Poželjivost in druge hude nagnjenja so človeku prirojene in postanejo strašne strasti, ki ga zares starejo, podjarmijo, ter mu vso moč vzamejo, ako se jim že od mladih lēt ne ustavlja krepko in jih ne zatira z vso silo, kakor vidimo pri skernobnih jezljivcih, pijancih, nečistnikih, lakomnežih, častizeljnih in drugih strastnikih. Zoper vse hude nagnjenja pa ima samo in edino le keršanska izreja zares zdatne, po večstletni skušnji poterjene pomočke in sredstva, s kterimi se zamorejo že v mladih sercih zatreti ali vsaj gotovo berzdati in krotiti ves čas življenja. Vendar pa še pri naj skerbnejši keršanski reji prirojena in nikdar dosti ne zatirana poželjivost dostipot kakor spod pepela v novič oživī, divji plamen naredī, pa napravi strašne požare in neznano škodo; oh kako divje in nezumno mora še le goreti ogenj poželjivosti v človeku, ki raste brez keršanske izreje; kako strašno močne morajo prihajati njegove strasti, in v kakšne hudobije ga morajo stermoglaviti!

Učilnice ako so zgolj „posvetne olikovavnice“, pa ravno zanemarjajo ali celo opušajo to keršansko izrejo, to tolikanj potrebno boljšanje serca, to edino zvezdo, tolažbo in pomoč po tannem in barnem potu našega življenja, in toraj mora v mladih sercih tacih po duši zamorjenih učencev že samo po prirojeni kaliti in spešno rasti vsako hudo nagnjenje. Pasti mora v pustem sercu kakor na zapušeni njivi plevel, širiti se osat, debeliti ternje raznih strast, ki s strupeno svojo senco topi in mori zlato pšenico dobrih naukov, od skerbnih staršev vsejanih. Strašne te kače ovijejo in oklenejo celo serce človekovo, izpijō in vzamō mu vso moč, ne more se jim več ustavljati, streže jim zoper svojo voljo, postane sužnja reva svojih strast. Posebna nesreča je pa to, da jih človek ne more nikoli nasititi; od dnē do dnē rastejo, silneje prihajajo ter ga mučijo in terpinčijo, dokler jih ne potolaži. Pa enkrat nasitene se vzdignejo kmalo še hujše in silnejše, in zato začne človek omikane dušne moči v to obračati, da misli in tuhta noč in dan, kako bi ustregel poželjivosti ter nasitil svoje strasti. In izmišljuje si prav s pomočjo omikanih dušnih moči zares take nenavadne in čudne pomočke, kakoršnih bi si ne bil nikdar in nikakor izmislil, ako bi ne bil tako učenih možganov, tako zvite in prekanjene glave. Sirov človek, brez dušne omike, skuša svoje želje in namene le bolj s telesnimi močmi doseči; omikancu pa streže njegova omika, njegovi zbistreni možgani za take reči; in zares se godē le med omikanimi ljudmi in samo po omikanih dušnih zmožnostih mnogotere neznano zvite sleparije, pretkane goljuhije in prekanjene zapeljivosti itd., kakoršnih topi možgani še misliti ne premorejo in mračne glave ne razumeti. Tako-le obrača po nekrotelih strastih

sprideni človek od Boga podeljene dušne dari, luč uma in spoznanja v strašne hudobije in krivice, v časno in večno nesrečo sebi in drugim ljudem. Taki sužnji stvari ni sveta nobena reč, ne resnica ne pravica, skerbi in tuhta samo toliko, da ne pride v roke posvetni pravici. Če pa tudi mora pred sodbo iti, si vé in zna zopet s pomočjo omikanih dušnih zmožnost hitro pomagati z lažjo, tajnjem, krivo prisego in sto drugimi izgovori in sredstvi. Ali niso tedaj ravno po učilnicah omikane dušne moči tisto orodje, s katerim snuje in dela vse take hudobije in krivice? Ali niso toraj zgolj posvetne učilnice, ktere nič ne storé za blaženje serca, podobne človeku, ki daje obdivjanemu norcu meč, nož, sekuro, ogenj ali kaj družega v roke, da potem bóde, seka, požiga in druge strašne nesreče napravlja?

Ali ni tedaj res, da učilnice brez boljšanja serca, brez keršanske odreje, niso zares sreča, temuč dostikrat celo kuga človeštvu? Take učilnice bi pahnile ljudi v nesrečne čase „olikanih“ nevernikov. — Gerki in Rimljani so bili jako olikani, da so nam še današnje dni zgled in nedosežen vzor marsikterih umetnosti n. pr. v slikarji, kiparstvu, govorništvu, pesništvu. Pa bili so brez keršanske, serca boljšavne izreje, in zatoraj pri vsi mogočni omiki vendar neznanu divji in strastni; zanemarjali so celo prirojene čutila, kar se ne godi še pri zverini širokih pustin in temnih gojzdov.

Prost oče smel je zavreči dete, ktero in kadarkoli je le hotel. Ubijali so te nesrečne červecé, metali jih na gnoj, v vodo, v jame; izpolagali jih po ulicah, cestah, ter pušali zmerzovati, žeje, lakote in vročine poginjati ali zverinam tergati in požirati. So bile to mar očetovske serca!? Je to olika? — Ktera zver zapuša svoje mlade? Prost mož je mučil in terpinčil ženo svojo prav po volji; imel je pravico odgnati jo od hiše za vselej in brez pomoči, ali jo celo umoriti, kakor se mu je zljubilo. Glejte no prenežne zakonske ljubezni!! Velikaši so ravnali (prav redke so bile izjeme) s svojimi sužnji še gerše kakor z živino. Smeli so jih tepsti do smerti, topiti v vodah, smoditi in peči z ognjem, na žerjavici, z razbeljenim železom, rezati in sekati perste, roke, noge in tudi glavo, ali na križ pribijati in razpenjati jih ter sploh terpinčiti, kar in kakor jun je na misel hodilo v razkačeni jezi. O ajdovska miloserčnost, rahločutnost in ljubezen do bližnjega!! In vse take divjaške okrotnosti so bile dovoljene po državnih zakonih ali postavah! Če so ti toliko hvalisani olikani divjaki že prirojene čutila ljubezni do otrok, žen in nesrečnega terpečega bližnjega tako svojevoljno zanemarjali ali celo uduševali, — oh kako puste in divje so mogle biti njih serca v družih zadevah in okolišinah! Bog nas milostno obvaruj enakih olikanih ajdovskih časov, pa še bolj po ajdovsko omikanih kristjanov, kakoršnih ravno nesrečne in preklicovanja vredne učilnice, v kterih ni keršanske odreje, po svetu sejejo! — Ne boj se pisatelj! kaj takega se ne bode prigodilo; z luči v tamo se svet ne bo vračal; ne more se nikdar več pogrezniti v tako divjašino, — zavrača kdo.

Jaz mu odgovarjam: Bog te usliši, Bog daj, da bi bile te besede resnične vsaj zanaprej, ker dozdam se pač niso vselej in povsod spolnile. Posamezni ljudje, pa tudi celi narodi so se pogreznili z visoke stopnje omikanosti v globoko brezno prave divjačnosti; z luči so padli v neznanu temo. Glejte en sam izgled. Narod, že dolgo kralj omike in olike, kteremu se uklanjajo vse omikane ljudstva, ter voljno sprejemajo njegove povelja od revne dekline do sijajne cesarice, — ta francoski narod nam daje žalostno spričanje, kako neznanu globoko se pogrezne človek ali cel narod, ki pozabi Boga ter zaničuje omiko na keršanski podlagi.

Dognano je namreč, da bogotajski ljudje so po Francoskem v unem stoletju podkopovali vero in njeno moč z besedo in pisanjem, in tako zasijali in napravili zverinsko rogovilstvo in človeško klanje. Kako grozne, popred še nikdar ne slišane reči so počenjali ti olikani tolovaji! Strah človeka obhaja, mraz ga spreletuje, lasje se ježijo in šetinjijo, sapa in kri mu zastaja, ko bere ali sliši, kako prederzno so Boga odstavili, pa nesramnice po altarjih za boginje imeli. Cerkve so podirali, ali v hleve in kdo vé v kaj še spreminjali; prepovedali so z naj ojtrestjšimi kaznimi maševati, ss. zakramente deliti; križe so z nogami tap-tali in kleli ter celó tolovajske trume po deželi razpošiljali, da so ob potih, cestah in hišah vse keršanske znamenja pokončevali; mašnike in stanovitne kristjane, pa slednjič sploh premožne ljudi so morili ter njihovo premoženje ropali. Ker ni bilo dosti rabeljnov in je bila morija po stari šegi jim prepočasna, so izmislili novo morivno orodje, gilotino, ktera je po več tisoč glav na dan odsekala. Obdivjano ljudstvo je v tacih strašnih mesarijah še vriskalo in z rokami ploskalo, vodniki in glavarji pa so dostipot še s kervavimi rokami pili — samega veselja, da so kakega nasprotnika zadavili. Ti „olikani“ ljudje, te zveri brez vere so namerjale keršansko vero in življenje do čistega zatreti ter „s čevi zadnjega mašnika zadergniti in zadušiti tudi zadnjega kralja na zemlji,“ kakor so sami oni olikani kričali. Glejte, dotle lahko pridere zgolj posvetno omikano človeštvo, brez keršanske izreje, ali ki zapuša in zasmehuje blage nje vodila! Taki revež postane hujši od vsake zverine, ker ona si ne more izmišljevati, kdaj in kako bi druge živali občutljivše terpinčila, brezverni olikanec pa si vse to lahko iztuhta. To nam spričuje vsak hudoben človek, pa tudi narod francoski z besnjenjem svojim zoper Boga, kralja, resnico in pravico. Toraj še enkrat zaviknem na ves glas: Bog nas milostno varuj in obvaruj kuge zgolj ajdovske omike!

(Dalje nast.)

Po odhodu „ljube ptujke.“

En dan v Ljubljani leta 1836.

(Spisal Jož. Kovačič.)

II.

Leta 1830 začne po Evropi vreti, od jutra in od večera ljudstva zaveršé. Mesca listopada se vzdignjejo Poljaki zoper Rusa, bojujejo se silno, pa nesrečno. Iz daljne Azije pokliče car Nikolaj tisto armado, s ktero je bil njegov vojskovodja Paskevič napadel in vzel Eri-van, in jo pošlje nad Poljake. Pa v njeni družbi pride tudi trinoginja, ki od tiste dobe sem ter tje po svetu roji, in ki jo zovejo „azijatiško kolero“ ali tudi „černo smert.“ Že od leta 1817 je ta morivka od Gangesovega obrežja, kjer je imela svojo žalostno zibko, zmirom in zmirom bolj se razširjala, dokler ni bila leta 1830 v Rusijo zanesena, kakor smo omenili, leto po tem pa se je v Nemčijo zakadila. Gostovala je sprevnega le po mnogoljudatih mestih, tako da se je zdelo, da ji za mestica, terge in vasi še mar ni. Preseljevala se je iz enega v drugo in sicer več ur odležno mesto, in ravno zato so bile tudi vse straže in zabrambe (kvarantenšice) zastonj. Pozneje se pa tudi po deželi udomači. Mislili so, da se v kužnem hlapu razširuje. Ljudje, ktere je zasačila, so se izpraznovali zgorej in zdolej, med tem jih je zvijal keré po vsih udih in čuda jih je v hipu, v minutah in malo urah umerlo. Neizrečen strah vse prelétva, in sej ni moglo drugač biti, ker pripetilo se je, da očeta, ki je zdrav in terden zjutraj se na delo podal, ni več nazaj bilo; ali pa če je nazaj

prišel, da kacega svojih ljubih več živega našel ni; mati, ki je šla na trg za svoje živeža kupovat, nazaj pridši je svojega otroka mertvega vidila. Sestra teče vračila (zdravila) za brata iskat, pa je ni dočakati, — prej ko brat je stopila pred prestol pravičnega Sodnika; sin gre žebljev za očetovo trugo preskerbet, pa jih oskerbi za svojo, v tergu namreč se zverne in umerje. Poštena devica misli na svatovski venec, pa v malo urah jo venčuje mertvaški rožmarin. Dete, ki za vse te nadloge ne vé, v svoji nedolžnosti teka, skaklja, vriska in veselje se mu iz rudečega obrasčka in iz smejočih očič lesketá, — kar ga ptuja gostja poljubi, prej rudeči ličici ste enaki zreli češplji, in v hipu kakor v razcvetu utergana rožica venuje. Gizdavo po konci glavo nosi sam v sebe zaljubljeni mladenec in kot bukva raven se spreha — malik marsikterega serca, — pa objame ga nevesta iz jutrove dežele in skrivi ga kar v trenutku v svojih železnih rokah. Rumene zlate in pa v tamoti zakopane križavce potegne lakomnik na dan in se ž njimi raduje, pa zaleze ga popotnica indijanskega rodú in mu z ledenim glasom zacvili: „Neumnež! kar si spravil, čigavo bo?“ dihne vanj, njegov zadnji pogled pade na malika, se zverne in njegovo truplo se odpravi; — tu plane zlahta smeja se nad zaklad — in njegov prešnji posestnik je popolnoma pozabljen. Neusmiljena vsiljenka stopi pred stvarico, sodomskemu jabelku enako, ki še zmirom peklú služi in tako Božjo šibo očitno psuje, in zagermi ji: „Mera tvoje hudobije je z verhom napolnjena!“ — in strupena posvetna cvetka — stoji véla pred Sodnikom! Bled in ko rebernica suh tava po ulicah ubožec, ki je ravno bolnišnico zapustil in razun milega podnebjá nobenega zavetja ne pozná, tu vidi merliča za merličem na vozove metati, pa se v sercu togoti, da tudi njemu taka sreča ni namenjena. Ptujka mu na obrazu željo bere, pa mu zabavljivo v aho zašepetá: „Revček! ti si mi preslab, kajti orožen more biti, ki ga čertim.“ Izmed vsih teh in tacih groznih slik pa je posebno človeku serce tergalo, ko je vidil sirotice pogreb svojih blagih staršev spremljati, — ko je slišal njih skeleče jojmene, — gledal njih mertvaške obraze in si mislil: „Zdaj nikogar nimajo, da bi jim kruha lomil.“ Bledi strah se vseli tako po gizdavih pojatinah, kakor po revnih kočicah; vse je nemirno, vse preplašeno, in še zgolj zlato spanje, ki ga je neskončno dobrotljivi Bog podaril, da s svojim krilom pokriva in ohladije serčne rane pozemeljskemu popotniku, še to ni družega, razun videzen, od strašnih sanj brez nehanja nadlegovan počitek ali mučna dremota. Dremavcu se kri po žilah dervi kakor v vročinski bolezni; glava mu v omotici gori; zdi se mu, da ga ljutnica že objemlje, — z vso močjo se ji brani, hrabro se ž njo bori, in če prav ves spehan, jo vendar srečno premaga; — dolg dolg zdihljej ga predrami, odpre oči, — merzel pot ga obliva in: „Čast Bogu! še sem živ,“ sam pri sebi misli, hvaležno proti nebesom pogleda in se v novo v Božjo voljo priporoči, — zakaj sila uči — moliti. Zarano zapusti posteljo, ali žalibog! bolj se čuti trudnega in slabega, kot zvečer, ko je bil vanjo zlezal. Po tem takem se torej ni čuditi, če so ljudje, po domače rečeno, glave zgubili. Strah je bil tak, de če je koga bolezen napadla, ni pomoči imel; za postrežbo se skoraj nikogar ni dobilo, in še toliko manj, ker se je pripetilo, da je včasí strežaj prej umerl kakor pa postreževani. Ostudno spraznjevanje napadenih se je slehernemu gnusilo, njih kerčno zvijanje je naj serčnejšega plašilo; tužno stokanje, molko hripanje unirajočih, sivo-černa barva je v prvo skoraj vsakega oviralo in glavo mu zmotilo. Na pokopališih se niso delale posebne štiroglate rake, temuč kopali so se dolgi in široki rovi, v nje so pometali trupla hipoma, jih z živim apnom posuli in z zemljo zagernili,

tako da je malokdo znal, kje njegovi ljubi počivajo, ki bi jih obiskoval, jim hvaležno ali spominljivo solzico daroval, na njih grobu serčno molitvico opravil, ali pa nanj posadil spomin upanja — znamenje svetega križa.

(Dalje nast.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Za tekoče leto je tudi čast red. sv. Frančiška okrajne sv. Križa svoj imenik zopet dal na svitlo, ki je tiskan v Gorici, pa se tudi v Ljubljani pri Gerbarji dobiva v nekoliko malo iztisih (po 30 kr.) Ta okrajina ima sedanjo dobo 113 oo. duhovnov, 20 klerikov, 7 novincev, 36 bl. laikov, 18 terciarjev, skupaj 114 oseb. Na čelu ima imenik nektre nazanila o začetku in dogodbah iz okrajine sv. Križa.

Iz Ljubljane. Dasiravno smo omenili že ankrat rokodelske veselice sv. Štefana, naj se vendar še pristavi nekaj iz dopisa o ti reči, ker znamenja bolj umetno stran. Vlanskega leta, pravi dopisnik, bile so predstave izverstne, toda memo letošnjih veliko ložje; treba je bilo pri raznih podobah sploh manj oseb, n. pr. pri Izakovi daritvi, pri Mozesovem gorečem germu in pri oznanjenji Mariji devici. Letos pa so vse podobe potrebovale veliko oseb, in vse te estetično — lepo vravnati priča umetnijo vrednika pl. Goldenstein-a in veliko izurjenost družnikov rokodelskih. Poglejmo razne žive podobe. Perva je: Jožef pripoveduje sanje svojim bratom pastirjem. Dvoumnih obrazov so nekteri bratje Jožefovi, naslonjeni na palice pogledujejo po strani navdušenega brata, ki pravi sanje; drugi leže po tléh, vendar-le pa slišijo — gotovo v svojo nejevoljo — pripoved. 2. Jožefa prodajo bratje. Eden bratov obrača se obličje zakrivaje proč, ker obhaja ga morebiti vendar nekoliko človeškega čuta, ter se mu stori inako, ko gleda zadnjikrat obličje nedolžnega brata, ljubljence očetovega. 3. Bratje prinesejo Jožefovo suktnjo očetu Jakopu. Sila obdivjan in prederzen se vidi ta brat, ki suktnjo oddaja očetu. Stari Jakop, ki ga Bog tepe od mladosti že, pada. Vzderzuje pa očeta — lepa misel — nedolžni Benjamin — oklepaje se ga, ker drugi bratje — izdajavci niso vredni, da bi se dotikali starega očeta. 4. Jožef razjasnuje sanje Faraonu. Ves v belo oblečen in modro prepasan mladenec krepko stoji pred terdim poglavarjem velike dežele in kaže tje, od kodar mu dohaja pravo razlaganje. Egipovski modri, primerno opravljeni, vklanjava se Faraonu in zrejo v tla, žalega pa pričo poglavarja storiti ne morejo Jožefu nič. 5. Oče Jakop se snide z Jožefom v Egiptu. Priprosto poprejšnjo podobo Jožefovo venca zdaj kraljeva krona, obdajajo ga egipovski velikaši: vsi služabniki njegovi; bratje pa, ki pridejo z Jakopom, poklanjajo se svojemu prodanemu bratu do tal. 6. Pastirji pri jaslicah. Podoba, ki jo gledamo že tretje leto, pa vsako leto radi. To je veselje, posebno otrokom in mladini, ki jih je gledavcev vsako leto toliko; ne upali pa bi si reči, da se pri tej podobi ne bi razgrela tudi stara kri in se ginjena ne spominjala lepih nedolžnih dni, pa še kaj družega... Nepremakljive smo gledali tu pastirje toliko časa, da so se odpeli trije odredki primerne božičnice. Za drugikat prosili bi ponavljanje kamenjanja sv. Štefana. Kako estetično prelepo je to sliko izdelal iz Krems-a Šmid, ki jo vidimo v kranjskem belvederu, v Velesovem; lahko bi se tudi ta slika nekoliko porabila za prihodnji obraz.

Hvala vam vsem, ki se trudite v obraževanji rokodelske mladine! Veliko veliko ste že storili. Pa saj tudi ni lepšega pod milim solncem, kot delati za vsestransko omiko na keršanski podlagi. Hvaležni bodo čez leta porovali na vaše gonile ti, ki jim z blaženjem

duha in srca oglašujete pot v resno življenje. Pred vsem hvala prečastnemu vodju prof. dr. Vončinu!

Z.

Iz Ljubljane. „Die Gegenäfte Albert und Peter von Sittich und Abt Angelus von Rein (1404—1414), als Einleitung: Geschichte der ehemaligen Cisterce Sittich“*) se imenuje knjiga, katero je spisal nevtudljivi zgodovinar pl. gosp. Radič. Marljivo je prebiral gospod spisavec vire, da nam je v lepi versti popisal zgodovine te nekdanje slavne opatije, z njo vred pa tudi nekoliko zgodovino naše domovine. Siloviti in krepki, pa tudi verni in značajni srednji vèk je naslikan v živih podolah, kakor tudi žalostne prekucije 16. stoletja, stiske in reve, ki so zadevale našo domovino od Turkov krivovertcev, od kervavih vstaj in naravnih britkost. Tukaj tudi zremo, da so leta 1489 stavili pravnika, ki je v slovenskem jeziku sodniške reči obravnaval; to se je zgodilo, ko je bil Janez iz Apfaltrernove rodovine predstojnik tamkej.

Na 80. strani, ko omenja pisatelj opatije v 16. stoletju, zastavi na enkrat vprašanje, kam so prišle kazni v denarjih, ktere so nakladale verske komisije krivovertcem na Krajnskem. Odgovor: Jezuiti so jih v žep vtaknili; ti so se dali za vse rabiti, so bili poglavitna duša vsih verskih prenaledb (zoper luteranstvo), in so te denarje porabili za take prenaledbe in za svoje samostane. Radi priterdimo, da so se jezuiti dali porabiti za vse, — toda le pošteno in pravično, kar koli je bilo sv. veri vospèh; od tod je tudi izviralo besno sovraštvo vsih krivovertcev zoper ta red, in zavoljo tega ga še danes smertno sovražijo vsi krivovertci in brezbožniki, kajti resnica je, da dvema gospodoma nihče ne more služiti in bolj ko enemu dopada, huje se drugemu zameri. Kar pa denar zadeva, bi bili mi radi, da bi nam bil gosp. pisavec to iz virov dokazal, kakor tudi vse drugo, kar je teruil.**) Omenja sicer nekega protokola, toda iz njega bistveno ne zremo družega kakor to, da so krivovertce večkrat opominjevali, jim stavili dolge obroke, jih pred komisijo sklicevali in poslednjič, če so terdovratni ostali, jih zapirali in iz dežele tirali. To se danes enim prehudo, preterdo zdi; ali časi so bili vse drugačni od današnjih. Protestanti ali krivovertci tistih časov niso bili krotki in mirni ljudje: bili so občinskemu miru nevarni, s silo so razširjali novo vero: sila pa silo rodi. To nam tudi pravi gosp. Radič sam pri imenovanih protokolih. Kteri zgodovinar bo slavni habsburški rodovini to v krivico očital, da se je goreče poganjala za katoliško vero? Ta čas je po politiško veljal pregovor: „Cujus regio, illius religio.“ Ali niso krivovertci še veliko bolj silovito in neusmiljeno ravnali s katoličani? Kdor zgodovino le malo prebira, se kmali prepriča, koliko kervi so terdovratni krivovertci prelili nad katoličani po več deželah, n. pr. na Angleškem itd. —

— Ravnokar smo poslali po gosp. Majer-u v špit. ulicah do preč. gosp. misijonarja Pirea 403 gld. 42 kr. a. v. (v papirji, srebru in zlatu: tamkaj bode v zlatu izplačano). Veseli nas, da pomoč utegne priti o prav prilieznem času, ker iz pisem gg. misijonarjev sprevi-dimo, da so v mnogoterih potrebah in težavah.

*) Ta pretres je iz peresa iznajdenega zgodovinarja. Vr.

**) To tolikanj manj zamoremo verjeti, ker tudi v tistem omejenem protokolu beremo, da denarje za kazni je sprejemal viscedom, in so bili zaloga, s katero so se večidel plačevali stroški za verske komisije. — Enako ni skazano, da je v spisu imenovani nadvojvoda oz. jezuitom pravico priznal, da smejo povoljno denarje obračati. Jezuiti so naj zvestojsi podpora svete Cerkve, zato je imel ta red ob vsih časih noštevilno so-vražnikov; treba je torej paznosti v zgodovinskih rečeh zastran njih, ker gotovo nobenemu redu se ni toliko krivice godilo in se ne godi, kakor temu. Pisat.

Goriška nadškofija ima po novem imeniku 410 raznih cerkev, 385 duhovnov in sploh 201.828 duš.

Iz Olsnice na Slovaškem pišejo v „Zukunft,“ da ondotni slovenski domorođci namerjajo s koroškimi, kranjskimi in štirskimi Slovenci enak slovstven jezik vpeljati, da bi narodno slovstvo dobilo obširniji polje. — Naj pristavimo, da to zedinjenje bo toliko ložeje, ker tudi mi drugi Slovenci v tem oziru ne bomo rók na križem deržali, temuè bomo svojim ogerskim bratom naproti hiteli. Znano je namreè, da je ravno zdaj naš veliki slovensko-nemški besednjak v delu, in med drugimi bogatimi zbirkami pridejo vanj tudi bogati zakladi iz ogerskega Slovenskega. Dr. Miklošič ima namreè v svoji veliki zbirki zlasti pisane zaloge ogerskih Slovencev; gosp. Cafov pa je nalaš si mož iz Slovačije naročil, ki jih je imel po dle časa pri sebi ter je zapisoval besede, ki jih je slišal iz njih ust. Vse to pride v besednjak, kolikor dopusti zdrava kritika, kaj pa da. Tudi je še zmiraj čas, ako bi hotel k vsemu temu kak ogersk domorođec to delo s svojimi zakladi obogatiti, da jih pošilja, ker zdaj se bode delo pričenjalo.

Z Dunaja. Od Marijne družbe za srednje-afrikanski misijon imamo naznanilo, da namesti ranje. Hurterja je izvoljen za predsednika pri odboru Marijne družbe preč. dr. Jan. Kuček er posveèeni škof in škof Karenski i. p., generalvikar, stolni prošt dunajske nadškofije; za podpredsednika pa gosp. baron Adolf Spens, do kterega se pošiljajo tudi darovi za srednje-afrikanski misijon. —

Iz Amerike.

Belle Prairie 30. nov. 1865.

(Do v. è. gosp. sem. vodja, korarja Jan. Novaka.)

Nekaj, kar Amerika še nikoli ni vidila — slovenska nova maša med Slovenci v Ameriki.

Ker sem danes pošto zamudil, naj nekoliko koj danes popišem o g. Tomazinovi novi maši, ker mislim, da bolj natanko jo bo sam popisal. — Ko pridem iz misijona nazaj v št. Pavel, najdem tam v veliko veselje gg. Tomazina in Žužeka. Kako gorko smo si v roke segli, se lahko misli, ker vidili smo se pervikrat od tistega časa, kar smo se pred pol drugim letom v št. Pavlu ločili. Skoraj celo noè smo kramljali o dogodbah, ki jih je vsaki doživel med tem časom. Drugi dan 7. nov. se zopet ločimo, ne vedoèi, kdaj nas bo Božja previdnost zopet skupaj spravila. Z gospod Tomazinom odrineva proti št. Jožefu, kjer je med Slovenci svojo novo mašo obhajal. V nedeljo, 12. nov., je bil dan za duhovnijo sv. Jožefa, ki morebiti še nikoli ni tacega imela. Proti pol enajstim zjutraj so prišli učenci in uèenke z banderom, ter so spremili novomašnika v cerkev; 8 parov jih je bilo v belem oblačilu. Maša je bila kaj slovesna; naj popred: Veni, potem začno na koru izverstno lat. mašo. Pred altarjem smo bili štirje duhovni, gosp. novomašnik, g. Buh pomagavni duhoven, jaz dijakon, nek benediktin subdijakon, domaèi duhoven so pa orgljali, ker jim bolj odroèno gre, kakor pa učitelju. Po evangeliju so imeli g. Buh izverstno pridigo v nemškem jeziku. Dokazovali so zvezo med duhovnom in ljudstvom. Po nemški pridigi pričnem koj jaz slovensko pridigo, ker je bilo tudi okoli 50—60 Slovencev v cerkvi. Ker je bil ravno praznik patronstva Matere Božje, sem natergal v Marijnem vertu nekoliko cvetic, jih popisal, iz njih venec spletel in ga na zadnje novomašniku poklonil. Popoldne ob 3 so bile slovesne večernice. Kaj vesel je bil ta dan, posebno za tukajšnje Slovence, ki še tacega dne niso imeli v Ameriki in ga tudi niso pričakovali. Po večernicah nas vse povabi neki Slovenec na večerjo. Zbralo se je bilo razun duhovnov tudi okoli 40 kranjskih kmetov v domaèi obleki, in veselje, ki smo ga v taki družbi tu v daljni Ameriki

imeli, se ne da popisati. Marsiktero smo zapeli, posebno, ker so bile ene izvrstne pevkinje vmès, ki so vse navadne slovenske pesmi, cerkvene in druge, peti znale. Do desetih zvečer smo se radovali skupaj in marsikako kupico pive na zdravje mile slovenske domovine popili. Ob desetih pa vstane g. Tomazin, ter s krepkim glasom svoje rojake nagovori. Dokazoval jim je, kakšne nevarnosti so v Ameriki, posebno za nekušeno mladost, opominjal jih je, da naj vedno zvesti ostanejo svoji veri, svojim lepim domačim navadam itd. Akoravno se ni pripravil na to, je vendar izvrstno govoril kake pol ure, da so se celo moški jokali. Po pridigi jim je dal blagoslov in potem smo se mi duhovni domú podali. V ponedeljek sva v okrogu malo Slovence obiskala, ki precej raztreseno eden od drugega stanujejo. Ker sva ravno priložnost imela, sva šla še naprej celo do Richmonda svoje rojake obiskat. Nazaj v št. Jožef pridši sva jih spovedala, kar jih nemško ne zna, in jim obljubila zopet priti, kadar bo čas za velikonočno spoved. — Slovenci se tu sploh prav dobro obnašajo, so zadovoljni in veseli, kakor Kranjci sploh. Lovci so skoraj vsi dobri, divjine pa je tukaj tudi dosti; zvečer gre par ur čakati, pa ubije enega ali dva jelena. Toliko si mesa napravijo, da ga ne morejo sami porabiti; za prodaj pa tudi ni, ker je meso prav dober kup. Neki Janez, iz Kranjske gore domá, je en večer vstrelil za jelenom, ki se je koj zvernil. Ta gre veselo, se nanj vsede ter mu nož v vrat zasadi. Ali glej, jelen poskoci, mu z rogovilami hlače preterga in jo z nožem vred odtegne, da ga ni mogel več dobiti. —

Za Slovence je tu kaj dober kraj, veliko jih je skupaj, da si eden drugemu pomagajo; so med prav dobrimi Nemci, blizo in daleč ni nič ali prav malo protestantov, duhovna imajo v št. Jožefu, da lahko vsako nedeljo k maši gredo; ako pa nemško ne razumejo, pa včasih eden nas doli gre, sej ni več kot dan hodá, za kar se tu v Ameriki čisto nič ne zmenimo. Nemci v št. Jožefu pod vodstvom oo. benediktinov so jako pobožni, vsako nedeljo jih pride 30—40 k spovedi, veliko jih je, ki vsak teden pridejo, kar sem se sam prepričal. Slabih zgledov tedaj naši bratje tukaj nimajo, na druge se tedaj ne bodo mogli zgovarjati, ako natanko po svojih dolžnostih ne živé. Ze govorijo, da bodo jeli kmalo svojo cerkev zidati, ako bo upanje, da jim škof enega slovenskih duhovnov dajo. S časom to zna biti, pa kmalo še ne. (Bog daj kmalo, da bi se narod ne zgubil.)

Vsa zadovoljna se z gospod Tomazinom, ko sva vse obiskala, napotiva nazaj proti št. Klavdiju (kjer je naj lepša kat. cerkev v celi Minesoti, ravno je dodelana in bo drugo nedeljo v decembru posvečena), in od tam vsak na svoj kraj, kamor so naju škof odločili, g. Nace v Krovng, jaz pa „Belle Prairie,“ kjer sem zdaj prav zadovoljin. Z Bogom! J. Trobec.

Visoko častiti gospod vodja! Ni dolgo kar ste v Danici brali (ravno danes sem ga v Danici bral) popis moje nove maše, ki sem jo 10. sept. obhajal. Danes Vam hočem že nekoliko misijonskih novic podati. Zdaj sem še le prišel v gosp. Pircov misijon, in imam svoje misijonsko stojišče v Belle Prairie, 18 milj pod Krovngom z gosp. Buhom skupaj, kakor so milostljivi škof določili. Ze konca mesca sept. sta prišla g. Pirc in Buh v št. Pavel in me mislila koj saboj vzeti, pa mil. škof me še niso mogli poslati, ker jih je več duhovnov nagovorilo jim pomagavcev poslati za obhajanje svetega leta. Poslali so me tedaj v Faribolt, 60 milj od št. Pavla, kjer sem v okolici med dobroserčnimi Irci v mnogo krajih pet tednov sveto leto z velikim vspedom opravljal. Odpeljal sem se iz št. Pavla 26. sept. zjutraj po Misisipi do prvega mesta, od tam nekoliko po železnici in nekoliko po pošti, tako da sem popoldne ti-

stega dne na odmenjeno mesto došel. Ze od daleč vgladam na homcu veliko, ravno dodelano novo cerkev, kamor se napotim in g. misijonarja poiščem. Kaj prijazno in veselo so me sprejeli ter mi koj serčnost dajali, da naj se nobene reči ne ustrašim, ker terdo bo sicer na misijonu, vendar z Božjo pomočjo bo vse lahko in prijetno. Ze drugi dan se odpeljeva 16 milj daleč po takih gerdih potih, da me je bilo od začetka strah in groza, dokler se nisem privadil. Večkrat sva zabredla v močvirje ali v globoke luže; zašla v gost gojzd, kjer sva pot popolnoma zgrešila, ter si jo sama delati mogla odmikovaje križem ležeče hlode, odlomljene veje itd. Kmaló sva zadela na kaki štor, ogibaje se enega voz na drugega habne; kmalo veja odnese klobuk in včasih prav neprijetno po glavi poboža. Da se po takih potih ne da hitro voziti, je očitno, tedaj sva še le zvečer precej pozno na omenjeni kraj vsa zdelana in trudna došla. Med potom sem občudoval neizrečeno krasne jezera, obdane s kosatimi gojzdi, posebno mi je eno dopadlo, ki ima veliko enakosti z Blejskim jezerom, ne le zaradi zerkalno-čiste vode, ampak posebno zavoljo prekrasne lege. — Prav radoveden sim bil, kakšne misijonske staje pač morajo imeti v takem gojzdu, kar obstaneva pri revni iz skoraj samih na pol obtesanih hlodov zloženi hišici, kjer naju z nepopisljivim veseljem sprejmejo. Akoravno je bila že noč, vendar koj na vse kraje jezdijo praviti po hišah, da je duhoven prišel: dve, tri ure, pa že vejo povsod kakih 7 do 10 milj v okrogu. Ze zvečer so bližnji soselje k spovedi prišli, tedaj sva mogla, akoravno trudna, koj zvečer začeti. Drugi dan precej zgodaj ljudje jamejo prihajati tako, da je bila kmalo polna hiša. Spovedovala sva celi dopoldan, uni duhovnik so maševali ob devetih, jaz pa še le ob poli 1 (ker imamo tu dovoljeno celo ob 1 začeti), po maši sem pridigoval pervikrat v angleškem jeziku in potem pet tednov skoraj vsaki dan. Ker sva tu že dopoldne vse spovedala, se koj popoldne napraviva naprej po gojzdu: ali komaj kakih 6 milj od hiše zaideva v take gosave, da se ni dalo naprej. Ko ravno kraj ogledujeva, kje bi se dalo skozi priti in premišljujeva sem in tje, kaj in kako, pride naenkrat strašna nevihta in ploha, tako, da jo na zadnje do kože mokra in vsa umazana nazaj udariva, od kodar sva prišla, ter zopet tam prenočiva. Drugi dan je bilo zopet lepo vreme, tedaj se na vse zgodaj napotiva, izvolivši si šest milj daljšo pot, ker naravnost skozi gojzd ni bilo mogoče priti. Ob 11 doideva do druge staje v neko bolj olikano irsko kočó, kjer naju je že precej ljudstva težko pričakovalo. Spovedala sva jih še precej do maše, po maši pa so uni gospod šli v drugo stajo; mene pa so tam pustili tako dolgo, da sem vse previdil, otroke kerstil, nekoliko podučeval itd. Drugi dan dobim pisemce od gospoda, ki mi naznanijo kraj, kamor sem imel iti in kdaj tje priti. Pelje me tedaj neki Irec po ne dosti boljših potih, kakor sem jih popred popisal, do naselstva Kilkeni. Tam pa nisem bil prav prijazno sprejet: v hišo stopivši pozdravim mater, ki so ravno pometali, pa še ne pogledajo me ne tako, da nisem vedil, kam bi se bil obrnil. Na, sem si mislil, ta mora pa že kaka „Jenki“ biti (rojna amerikanka angl. rodú), ki nočejo z nobenim prijazno govoriti, dokler ga dobro ne poznajo. No, pravim, poskusiti je, morebiti se pa zvedri černo obličje, in res v malo minutah mi tako prijazno roko podá, da sem se kar čudil. Nisem zadel, Francoznja je bila, pa zobje so jo boleli, da je bila sama nase jezna. Tu sem bil potem še najbolj zadovoljin, misijon sem imel v tej hiši 7 dni, od zjutraj do večera sem spovedoval, pridigoval, otroke kerševal, celo en par poročil itd. Po kosila sem se vselej lahko nekoliko oddahnil, potem pa so zopet jeli skupaj prihajati do devetih zvečer, potem sem večerjal,

po večerji brevir moliti in pridigo za drugi dan jel pisati in učiti se; da to od začetka posebno novinca grozno tare in trudi, si lahko vsaki sam misli. Pa, oj, koliko je pa tudi duhovnega veselja! viditi, da pridejo zgubljenе ovčice, ki so že po 12, 14, 15 ali celo 20 let po pustih pušavah pregreh in hudobij zapuščene tavale, zopet v naročje skerbne pastirja. Veliko takih je dolgo spoved opravilo in sladki mir vesti zadobilo.

(Dalje nast.)

(Iz pisma gosp. mis. Nac. Tomanzina.)

Iz Krov-Vinga, 3. grud. 1865. G. misijonar pripoveduje, da 24. vinot. je s popotvanja po raznih krajih Minesote prišel v št. Pavel, kjer je bil z Amerikancem O' Gormanom in Štajercem Sternom vred 5. listop. posvečen. To opravilo, pravi, je bilo prav slovesno v škofijski cerkvi pri velikem altari, ktereга so bile pobožne gospé dan poprej prav lepo ozaljšale. Pričujoč je bil tudi g. Žužek, kateri je nalaš prišel iz svojega staniša št. Petra in je bil subdijakon. Mil. škof so imeli o poli 11 veliko slovesno sv. mašo, med katero se je to sv. opravilo godilo. Pridigal je škofov začasni tajnik g. Ireland (r. Ajerland) ter je v éverstem govoru dobro uro po angleško razlagal imenitnost mašnikov ter razkazal razloček med duhovnimi katoliške Cerkve in pridigarji protestanških ločin. Še le po dveh éez poldan je bila ta slovesnost dokončana. „Zares imeniten, preimeniten dan za-me“, pravi g. pisavec. Ob tem času je videl tudi g. Tomaževičevega očeta, kateri je pred nekaj mesci odrinil iz Kranjskega za svojim g. sinom, kakor je znano . . . Med tem časom se je bil vernil tudi g. Trobec z misijonov, kamor so ga bili škof poslali, in podasta se skupaj v št. Klavdij, kjer sta se snidla z gosp. Buhom, ki je bil obljubil iz mesta Belle-Prairie na novo mašo priti pridigovat. Vsi trije kranjski duhovni se podajo 11. listop. v 8 milj od št. Klavdija oddaljeno mestice št. Jožef, kjer je g. Pirčeva sestra s svojo deržino, in kjer prebiva večina Slovencev v Minesoti. V tem kraju imajo oo. benediktini samostan, in tudi sestre benediktinarice svojega; je pa vse leseno — s cerkvijo vred, ktera je k temu še veliko premajhna. Gosp. novomašnik je povabil Slovence po okrogu na novo mašo; g. Mavrin, bogat trgovec je prišel deset angl. milj deleč.

Zastran te toliko imenitne dogodbe vsacega duhovna piše g. Tomazin: „Brat! mati! rad bi bil Vaji vidil ta dan na svoji strani. Brat! mati! rad bi bil vidil, da bi bila Vidva delila veselje z menoj tisti srečni dan. Brat! mati! rad bi bil vidil, da tisti dan bi se bilo skerčilo nezmerno morje, da bi se bila Evropa Ameriki, Slovenija Minesoti, Ljubljana št. Jožefu približala. Brat! mati! rad bi bil vidil, da to moje veliko veselje tisti imenitni dan bi ne bila grenila misel, da Vaji ni tukaj. — Vender — hvaljena in česena bodi vselej in vekomaj previdnost Božja, ktere sklepov vselej ne poznamo, ki pa vselej le naše dobro hoče!“ itd. Popis nove maše je znan iz g. Trobčevega dopisa. V nedeljo — 19. listop. — je g. Tomazin v št. Jožefu slovensko pridigal. Še tisti dan sta se z g. Trobecem podala v št. Klavdij, kjer so katoličani sozidali naj lepši cerkev v Minesoti v gotiškem zlogu, ktero je imel škof odmenjeno 20. grud. posvetiti. Od ondod je šel g. Trobec v Belle-Prairie, g. Tomazin pa z g. Buhom od ondod v 18 milj od tam oddaljeni Krov-Ving k g. Pircu.

Krov-Ving, pravi dalje, je malo mestice ob levem bregu Misisipa, ravno na drugi strani kraja, kjer se potok Krov-Ving v Misisip izteka. Šteje kacih 30--40 hiš, v kterih zraven nekoliko Amerikanov in Kanadjanov veči del Polindijani prebivajo. Ti in Kanadjani so veči del katoliški. Cerkvi ste zdaj dve, naša ka-

toliška in protestanško-episkopalska, v kateri je pa le malokdaj opravilo, ker je tu prav malo ali skorej nič tiste vere, in le kak nekatoličan gré včasih pogledat, kakšno opravilo tu imajo. Je sicer tukaj še protestanški minister, Nemeč Klöter, metodistovske ločine, kateri si že skoz 8 let prizadeva Indijane narediti metodiste; pa dozda se še nič ne vé, da bi njegova fara štela več kot eno hišo, namreč tisto, v kateri on prebiva s svojo ženo in otroci.

Pač veliko ima ta misijonar opraviti! — Naša katoliška cerkev, kakor tudi naše stanovanje v Krov-Vingu je zelo slabo, naj slabši v vsem mestu. Cerkev je zložena iz brunov, kateri so bili kdaj dobro zamazani z ilovico, ki je pa zdaj že na več krajih odpadla, tako da veter, kateri je tu včasih strašno hud in po zimi zlo merzel, ima odperto pot ven in noter. Od zunaj je cerkev podperta s petimi bruni, da je veter ne podere; ako v nji malo bolj terdo stopiš, se ti vsa potrese. Res, ta cerkev je zelo revna in nevarnost je, da bi se nam ne poderla, preden novo dobimo, ktere smo silo potrebni. Mislimo pa prihodnjo spomlad postaviti lepo cerkvico iz desk, 50 čevljev dolgo in 30 široko.

Ker pa g. Pirč imajo s svojimi drugimi indijanskimi misijoni preveč opraviti, so torej to nalogo, novo cerkev postaviti, gosp. Buh-u zročili, in ta je že pričel za to pripravljati, in hoče zdaj pozimi vse pripraviti in po tem na spomlad s cerkvijo precej pričeti. Ali ker je vsaka reč tu v Ameriki zelo draga, torej bo tudi naša cerkev, ako jo hočemo čedno in spodobno narediti, precej draga. Že sam les veljá okoli 400 dolarjev; drugo delo bo pa naj manj kakih 800 dolarjev stalo. Kar smo do zdaj denarja mogli spraviti, je to, da so nam škof dali 50 dol. za les, in 50 dol. so nam obljubili pozneje dati; tukajšnji katoličani so do 200 dol. vkup spravili, in na moji novi maši v št. Jožef-u smo 30 dol. nabrali za to cerkev. Iz vsega tega vidiš, da nam še veliko primanjkuje, da bi mogli delo, ktero hočemo pričeti, tudi prav spolniti. Torej se obernem na Tebe, predragi brat, in Te prosim, ako bi hotel Ti malo poprašati pri svojih in mojih prijatlih in dobrotnikih na Kranjskem, ali bi se ne hotel kdo kaj usmiliti tukajšnjih katoliških Napolindijanov, in jim po svoji moči pomagati, da bi čedno cerkvico postavili, ker tukajšnji katoličani so večidel zelo revni, in si ne morejo veliko pritergati, da bi mogli za cerkev dati. Ravno tako prosim Te, naznani mojim nekdanjim sošolcem, kateri so zdaj po raznih krajih razpostavljeni, da jih lepo prosim, ako bi hotel vsak na fari, kjer je postavljen, s privoljenjem svojega fajmoštra se malo potruditi in za kro-vinško novo cerkev kaj nabrati, ali pa kakor pravijo, kak ofer napraviti. — Če za našo novo cerkev kaj dobiš, kar pošlji do mene z napisom:

Rev. Ign. Tomazin

Crow-Wing
Minnesota
U. S. A.

Per Prussian closed mail.

Ali pa do gosp. Buh-a z napisom:
Rev. Joseph Buh

Crow-Wing
Minnesota.
U. S. A.

Per Prussian closed mail.

Iz Richmond-a 15. vel. serpana piše kranjski kmet Mih. Mercina in pravi med drugim: Ravno zdaj mervo napravljam za svojo živino; jih imam zdaj 6 „gval“ . . . Za par juncev sem dal 64 ameriškanskih tolarjev, po našem 130 gld.; za dva letna junčka pa 12 tolarjev . . . Hiše še niman narejene, stanujem pri drugem Kranjcu blizo moje zemlje. Železno peč sem si že kupil za 40 tolarjev; imam že tudi veliko drevo za oranje celine

na prvo, ki me stane 30 tolarjev, in še več družega orodja sem si nakupil... Ludje so do malo naše vere tukaj; veliko je Nemcev, — boj imeniten jezik je angleški, govori se pa tudi francosko in laško. Mi se le po kranjsko pokamo... Indijani so daleč od nas; še nobenega nisem vidil... Hiše tukaj so po pol milje narazen; in vsak na svojem stanuje. Ljudje ne stanujejo na kmetih skupaj, kakor na Kranjskem. Sosedje se večasi po cel teden ne vidijo...

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Razne novice. Slavnoznani g. Fr. Liszt je prejel naročilo, da naj za ogersko kronanje zloži posebno mašo in pa „marš“ za to priliko. —

V Rajgradu na Moravskem je bil na dan sv. Štefana iz helveškega vėrstva v katoliško Cerkev sprejet mladenec Pavel Kantor, rojen v Milikovi na Šleskem. (Hl.) —

Veliko se govori, kako ste si avstrijska in francoska vlada zmiraj bolj prijazni. Prijaznost je lepa in dobra reč, samo da se tudi prav obrača. Bojimo se, da bližnji nasledek tacega prijateljstva bi utegnila biti Napoleonova pesmica: Avstrija, priznaj novo Italijo! To pa bi bilo sv. Očetu poslednji meč v njih razboleno serce, in za katoliško Avstrijo samo naj veči nesreča. Na Španjolskem se že zdaj nasledki kažejo. Pervi Napoleon se je bil tudi vsilil v nekake zveze z Avstrijo. Posebno kočljiva reč je, ker čutiti je, da vsled tega bližanja med Avstrijo in Francijo se Rusija še bolj nagiba k Prusii, in celo tudi k Ameriki. Na kakošnih škerpcih si stojijo Francija in ameriške zveznice, je znano, zlasti zastran Mehike. V ravno te homatije tudi pristuje govorica, da Francija in Anglija namerjate nasvetati londonsko konferencijo (dogovor), da se šlesvik-holštanske razmere za gotovo določijo. S kakim očesom bode Prusija to gledala, je prašanje, kjer kraljica Viktorija avgustenburguje: njena hči ima brata vojvoda Friderika Avgustenburškega. —

„Zukunft“ naznanuje, da se na Dunaju zbira družba sv. Metoda („Jednota sv. Methoděje“), ktere postave so že poterjene. Ta družba ima namen pospeševati versko življenje, duhovno in krepostno oliko na Dunaju in v okrogu živečih Čehoslovanov, torej bode imela svojo Božjo službo ter pridige keršanske, nauke v češkem jeziku ob nedeljah in praznikih. Tudi bode družba napravila detinske hraniša, začetne šole, šole za rokodelske učence in družnike, bukvarnice za svoj narod. To utegne velik pomoček biti, da toliko tisoč slovanskih delavcev, rokodelcev, učencev, poslov itd. ohrani čednost in narodovno zavednost. Kdor plača po 2 gld. na leto, je družnik, kdor pa 1 gld. je deležnik te bratovšine. (Oglasujejo se prig. Jož. Bürgerstein-u, „Official im k. k. Staatsministerium.“) — Želeti bi bilo, da bi ta družba svojo lastno cerkev imela in vse slovanske narode obsegala, ker vsacih je veliko na Dunaju in vsi bi se lahko zverstili, da bi v svojem jeziku slišali oznanovati velike čuda Božje. Vsi avstrijski Slovenje pa so menda tudi zmožni si lepo Božjo hišo v glavnem mestu zidati! —

Leopold II, belgijanski kralj, pravi „Emancipateur“ v Breselu, je svojo vladu pričel pisaje sv. Očetu Piju IX prosit za blagoslov; „to djanje,“ pravi sam kralj v svojem pisanji do papeža, „bi móglo pri vsakem katoliškem vladarji naj prvo biti, berž ko ima prestol zasesti...“ To je veselo slišati. — Pruske zbornice seje se prične 15. pros., angleške 1. sveč. Vse zboruje, vender svet le po polzevo tovari modrost, ker zboruje se veči del brez sv. Duha. — Goropadni poljožeruh Kauffmann je neki v Samogicii zidal razkolniško cerkev,

ker pa ondi ni ne enega razkolnika po vsi Samogicii, je poklical raskolniških hudodelnikov iz Sibirije in je napravil greško-„ortodokso“ občino. Ko bi kak papežev general kaj tacega počel, to bi se vsi „liberalci“ na nos in na glavo postavljali. — Republikanski časnik „Unità“ je bil zavoljo pomanjkanja denara prenehal izhajati: kar na enkrat mu začno na tisoče z vsih krajev pošiljati, z Milana 8000, s Parme 2000, Macini 300 lir itd. ... Lejte, kako si znajo sovražniki Božji pomagati, pravi „Libertà catt.“ Kdaj bodo pa katoličani spoznali, da je treba darežljivosti, ako hočemo kaj dobrega doseči? — Milgosp. Ledokovski je izvoljen vikš škof poznjanski in milgosp. Melker škof v Osnabruku. —

Francoskim častnikom, ki so sv. Očetu ob novem letu srečo vošili, je rekel namestnik Kristusov pomenljive besede: „Po vašem odhodu naj berže da pridejo v Rim sovražniki Cerkev in svetega Štola; jez pa imam zmiraj pred očmi zgled Kristusov, in molil bom za francosko vojno, za cesarsko deržino, za vse Francosko, pa tudi za Italijo, ki jo tolike stiske združujejo.“ Ali se ne zлага to z Jezusovimi besedami: „Glejte, zdaj gremo v Jeruzalem, in Sin človekov bo sovražnikom izdan;“ — vi Francozi me bote zapustili v moji naj veči stiski, vaš cesar me bo izdal tolovajskim Italijanom: jaz pa vam ne bom hudega s hudim povračal, molil bom za vas in za vašega cesarja in njegovo deržino, — pa tudi za nesrečno Italijo, ki me je krizala, me na Križu zasramuje in me hoče krizati še hujše. Spomnil pa naj bi se Napoleon na osodo Pilatovo, spomnila se Italija, da Kristus križani je od smerti vstal; judovska domovina pa je bila razdjana za vselej in judje so zavoljo kervavega zadolženja razdegani po vesoljnem svetu. —

„Kdor bo poslušal besede moje,“ pravi Duh božji, „on je podoben modremu možu, kateri je svojo hišo zidal na skalo; kdor pa ne bo poslušal besed mojih, je enak neumnemu možu, kateri je svojo hišo zidal na pesek.“ Nova Italija ne posluša besed Božjih, ne modrih besed Pija IX, ki k vsemu laškemu počenjanju že več lét ne more družega reči, razun skalnato-stanovitnega „non possuomus,“ ne morem, ne smem, nikoli nočem poterlovati tega, kar je krivica! In lejte čuda, kako čversto se namestnik Kristusov ohrani na svojem sedežu, ko se je pa ministerstvo laško skoz precej časa že dosti večkrat menjalo kot je let preteklo in vsako v Rim hodi, pa še nobeno ni prišlo; in zdaj ko se je komaj komaj pod Lamarmorom novo skuhalo, že ga sami italijanski levičniki štirnajstdnevnik (il ministero di quindici giorni) imenujejo! Zakaj? Zato, ker vse ministerstva nove Italije na pesek zidajo, kakor so same na pesek zidane. Njih misel ni pravica, ampak rop.

Verla „Unità cattolica“ je preteklo leto 503.000 lir zbrala za sv. Očeta, v vsem skupaj pa je to vredništvo (poprej pri „Armonii“) od l. 1860 dobilo od vernih katoličanov 2.110.872 lir v ta namen. Prav pristavlja „Laib. Ztg.“ naj se primerjajo zbirke, s kterimi se je po Nemčii toliko šuma delalo, le samo z zbirkami „Unità catt.“, za nemško brodovje, za tako imenovane nemške zaloge v Prusii, za Šlesvik-Holštanj; vse nemške družbe in časniki niso toliko skupaj spravili, kolikor „Unità cattol.“ sama za sv. Očeta. — Kakor je minister Belkredi pri mnozih priložnostih pokazal, da je pravičen in pošten mož, tako tudi pri Levoveih, kterim je privolil, da poljska ondotna gimnazija se ima spreminiti v gornjo gimnazijo s poljskim učnim jezikom. — Kutnogorci so Belkreditu poslali zaupno pismo in so si ga častnega mestnjana izvolili. —

Propaganda v Rimu je dobila naznanilo od skrilih kat. občin na Japonskem, ki so se iz 17. stoletja ohranile in jim bo poslala apostolskega namestnika. — Mesca li-

stopada so imeli 60. jezuiti veliki misijon v novem Jorku v cerkvi sv. Jakopa, kateri je toliko sadu rodil, da nobeden poprej ne toliko: 13,000 jih je bilo tisti čas pri sv. obhajilu, in prestopilo je v sv. katoliško Cerkev drugoverceev 101. — Ravno ta mesec so imeli drugi mnih devetdneven misijon v Dajton-u v državi Ohio, kjer je bilo 1,100 ljudi obhajanih, več jih je prestopilo v kat. Cerkev, tudi več frajnavrarjev se je odpove dalo svojim zmotam in tovaršem. — Katoliški ljudski časnik v Baltimori pravi, da ameriškansko ljudstvo želi miru in ni zadovoljno s tem, da prvi njgovi uradniki nekako dražljivo zoper zunanje moči govoré. Francija nima poželjenja se z Ameriko spuliti in bode tudi dolgo čakala; ako so pa žaljenja le predebele, so Francozje kmali nasajeni in zabavljanja odvrtaajo z nabrušenim orožjem. In ako do kervi pride, bi Anglija Francijo podpirala, tudi Avstrija, Španija in Belgija bi kakor si bodi pod roko segale, meni imenovani list, kteremu sedanjdo dobo Amerika kratko in malo za vojsko ni pripravljena. —

Med s hriunom.

(V pomislik za predpustni čas.) Med darovi, ki jih zbira „Libertà cattolica“ v Benedkah za sv. Očeta, je posebno podučljiv ta-le s svojim pristavkom: „L. C. 500 frankov... Sveti Oče, že pet lét je, kar zdihujem po neki milosti, in zdaj jo upam doseči po Vašem blagoslovu. Blagovolite sprejeti ta moj dar, to — kar je bilo odmenjeno za moje veselice. Kako bi se mogla hči razveseljevati, ktera ima Očeta v tolikih britkostih? — Kaj pravite k takemu lepemu sercu, slovenske hčere? Se bote kaj spomnile svoje italijanske sestrice in sv. Očeta, kadar vas bodo v pustnem času na ples vabili, ali pa v druge posvetne družbe?

Vsa pruska (paritetiška) država ima protestanških naprav: 104 gimnazije, 9 progimnazij, 110 realk pervega in 15 drugzega reda, in 16 višjih mestnjanskih šol, skupaj 184 protest. naprav. Katoliških pa: 37 gimnazij, 14 progimnazij, 1 realko pervega in 2 drugzega reda, in 2 višji mestnjanski šoli, skupaj 54 kat. naprav. Za obojne verce: 3 gimnazije, 5 progimnazij, 8 realk pervega in 1 drugzega reda, in 3 višji mestnjanske šole, skupaj 20 skupnih naprav. Ena protestanška gimnazija pride na 108.554 protestantov in ena višji šola na vsacih 61.357. Ena katoliška gimnazija pa pride na vsacih 189.216 katolikov in ena višji šola na vsacih 127.426. Protestantje imajo tedaj primeroma dvakrat toliko naprav kakor katoliki. Da bi bila enaka razmera, bi mogli katoliki imeti 63 gimnazij, ali njih 26 več, in 112 višjih šol sploh, ali 58 več. Manjka jim toraj 26 gimnazij in 32 višjih naprav. (Eichs Volksbl.) —

V opatii Monte Cassino je zapisnik, v kterega se zaznamujejo tujci, kateri vživajo samostansko gostoljubnost. V teh bukvah je iz konca leta 1849 ali iz začetka l. 1850 (kar kažejo pred njim in za njim zaznamnjani dnevi) tudi ta-le napis: Unum est necessarium: Maria optimam partem elegit. (Slovensko: „Eno je potrebno: Marija je najboljši del izvolila.“) Podpisan je „E. Renan.“ Kdo bi si bil mislil, da si bo ravno ta mož s svojo gerdivno knjigo zoper Boga Kristusa pridobil tako žalosten slovez? (Kath. Volksztg. v Chicagi.)

Sveti večer.

Prezala blišava
Obnehje zlatí,
Sprelepo se petje
V višavah glási:
Gloria in excelsis —
Bogu bodi čast!
Na zemlji kraljuje
Miru naj oblast!

Prigodba ta čudna
Pastirce budi,
Ki pasli so čede
Sred tanne noči.
Od straha medlijo,
Kaj hoče li bit' ?
Od kod je to petje,
In rajski ta svit' ?

Al ljubljencev svojih
Zapustil ni Bog,
Pristopil že angel
V pastirce je krog:
„Ne bojte se, ljubi,“
Jim je govoril,
„Sam sinček se Božji
Nocoj je rodil.“

Nebesa zapustil
Sam Božji je sin,
Na zemljo je prišel
K vam v solzni dolin'
Z vam' hoče živeti,
Moč greha zatret',
Hudobo premagat',
Nebo vam odpret'!

Tam v revnemu hlevcu
Že Dete leži,
Pustite le čede
Vsak tje naj hiti! —
In zdajci pastirci
Se v teke spusté,
Mesija moliti
Vsi s serca želé!

Nebeško veselje
Pastirce navdá,
Jim v hlevcu mlad' Jezus
Naprot se smehjá.
V globoko pobožnost
Zamaknejo se,
Mesija slavijo,
Marijo časté.

Posnemajmo, verni!
Pastirce mi zdaj;
Mesija prinesel
Je ključ v sveti raj:
Če tu mu služili,
Ljubili zvestó;
Gotovo po smerti
Bo vzel nas v nebo! —

Rodoljub Podratitovski.

Duhorske spremembe.

V goriški nadškofii je izpraznjena stopnja školastova; prošnja za-njo je odperta do 8. sveč.

V ljubljanski škofii. Umerla sta gg.: Kašp. Švab, fajm. v Dobu, 6. t. m.; Luka Cirar, fajm. pri sv. Petru v Ljubljani 9. t. m. R. I. P.! — Rovska lokalija je razpisana 30. grad.

Dobrotni darovi.

Dohodki in stroški za Slomšekov spominek.

Gospod Hoholovšek je podaril 2 gold.

„ dr. Ser nec	„ 2	„
„ „ Pavlič	„ 2	„
„ „ Prelog	„ 2	„
„ „ profesor Bohinec	„ 8	„

Prejšnjih dohodkov skupnina 233 gld. 42 kr. — Cela skupnina 249 gld. 42 kr.

Za poštnino in prošnje na četiri konsistorije in za poštnino na vse dekanije smo potrošili 19 gld. Tedaj še ostane tistih dohodkov 230 gld. 42 kr. Opazka. Gosp. dr. Ser nec, dr. Pavlič, dr. Prelog in profesor Bohinec so obljubili vsaki vsega skupaj po 26 gld. podariti.

V Mariboru 1. januarja 1866. Dr. Prelog, denarnicar.

— G. Bl. Vomberger 80 kr.; — g. Šim. Robič 1 gld.

Za sv. Očeta Pija IX. Iz šentvida 1 dvajsetica in 1 deset. iz neimenovane roke. — Iz Pr. 1 ces. cekin in terdnjak za 2 gld. st. d. — G. J. O—k. 1 gld. še v namen sv. leta. Sv. Oče! prosite blagoslova mojim ubogim farmanom. G. J. L. duhoven v K., 5 gld. — G. f. A. P. 8 gld. — G. d. L. V. 1 križavec za 2 gld. st. dn. — Za afrik. misijon. S Studenca 36 gold. — Štef. in Val. Kumar 2 gold.

Gosp. mis. Pircu. G. A. G. veliki kražavec; — g. Fr. J. 2 gold.

Pogovori z gg. dopisovavci.

Gg. M. K. in J. Šk.: Naročila opravljene. Gg. Ozm. in A. P.: Prejeli in odrajtali. — G. J. Pr.: Vse vravnano. — G. —1—: Vsestranska hvala in tolste vošila! — G. Sm. v. R.: Naročila opravljene, drugo se bode zveršilo. —